

Babeletik EIZIera

Mendekostetik pasata

KAXILDO ALKORTA

Bibliako bi pasadizo aipatuko ditut hemen: lehenengoa Itun Zaharrekoa eta, bigarrena Itun Berrikoa.

Itzulpenaren beharra, –eta, beraz, EIZI Erena eta enparauena–, nola edo zer dela-eta sortu zen azaltzen digu aurrenekoak. Hau da aipamena:

“Garai hartan mundu guztiak hizkuntza eta mintzaira berberak zituen. Ekialdetik etorririk, gizonak lautada bat aurkitu zuten Xinear lurraldean eta bertan kokatu ziren. Honela esan zioten elkarri: “Ea, adreiluak egin eta sutan erre ditzagun”. Honela, harriaren ordez adreilua erabili zuten eta kare-orearen ordez bikea. Gero, esan zuten: “Ea, eraiki ditzagun hiri bat eta zerurainoko dorre bat. Ospetsu egingo gara eta ez gara munduan zehar barreiatuko”.

Jaitsi zen Jauna gizasemeak eraikitzen ari ziren hiria eta dorrea ikustera, eta esan zuen: “Hara, guztiak herri bat bera dira, hizkuntza bat berekoak. Hau beren lehenengo lana badute, ez zaie aurretantzean egin nahiko duten ezer ezinezko gertatu-

ko. Jaitsi eta nahas diezaiegun, bada, hizkuntza, elkar uler ez dezaten”.

Horrela, Jaunak handik bota eta mundu zabaLEAN sakabanatu zituen; hiria eraikitzeari utzi egin behar izan zioten. Horregatik, Babel –hau da, “Nahasketa”–, eman zioten izen, han nahasi baitzuen Jaunak mundu osoko hizkuntza eta handik sakabanatu baitzituen mundu zabalera”.

(Elizen arteko Biblia, Itun Zaharra,
Hasiera 11, 1-9)

Utzi bakean nahasketa nork eragin zuen, Jainkoa izan zen ala gizonak izan ziren; kontua da ordura arte hizkuntza eta mintzaira berberak zituen mundu guzti hartan harrezkero ez zutela elkar ulertzen eta sakabanatu beharra izan zutela, ez haserterik gabe seguru asko. Sakabanatu baziren, sakabanatu ziren: Ekialde Erdi hartatik Alaskaraino ere joan ziren-eta batzuk.

Ulerpidea eten: errazena! Hanka edo lepo-hezurra haustea ere ez da zaila; gero

kontuak. Laster igarri zioten galdutako ulerpidea komenigarria ez ezik, behar-beharrezkoa zutela. Bai. Izan ere, denborak bere luzean gorabeherak ditu, eta giza bizitzak, berriz, dualismoan jokatzeko joera, eta, hala, elkarrengandik urruntzeko sentitu zuten amorrua bezain premia bizia hasi zitzaizen barrua zirikatzen aurrena eta erretzen laster, elkarrengana hurbiltzeko edo, behintzat, elkar ulertzeko.

Egoera hartatik irten beharrak iraultza izugarria eragin zuen, ez nolana hikoia. Zentratu jarduera eta lanbide berri! Besteen hizkuntzak ezagutu behar ziren; lortzen zutenek gradu berri bat iristen zuten gizartean, hitzun berrien gradua. Hitzun berri haiek hizkuntza bera ez zutenen arteko zubi ziren, hara: interpretari, itzultzaile bihurtu ziren. Eta ondorioz:

- hizkuntzak ikasteko eskolak sortu ziren eta, bai ba, hizkuntza-irakasleak prestatzekoak ere bai
- jarduera horretarako beharrezkoak dira hiztegiak eta metodoak
- baita itzulpen-teoria eta pragmatikari buruzko aldizkariak ere (*Senez* esaterako), jardunaldiak, kongresuak
- itzulpen espezializatuak: zientzietakoak, teknologikoak, zinpekoak...
- ikusentzuetako bikoizketak...
- itzultzaileen eta interpretarien estatutu profesionalak
- e.a., e.a.

Babelekoak astindu zituela bazterrak! Lan ederra eman zion EIZIERi.

Bide horretatik gabiltzala, egingo dudana beste aipamen hau Itun Berrikoa da:

“Mendekoste-eguna iritsi zenean, toki berean bildurik zeuden guztiak. Bapatean, haize-boladarena bezalako burrunba etorri zen zerutik eta beraiek zeuden etxe guztian durundi egin zuen. Orduan, suzko mihiak bezalako batzuk ikusi zituzten, bakoitzaren gainean bana kokatzen. Denak Izpiritu Santuaz bete ziren eta hizkuntza arrotzez hitzegtien hasi, bakoitza Izpirituak eragiten zion eran.

Egun haietan judu jaingoazale asko ziren Jerusalemenean, eguzkiaren azpian diren nazio guztietatik etorriak. Burrunba hura entzutean, hara bildu zen jendea samaldan, eta txunditurik gelditu ziren, nor bere hizkuntzan hitzegtien entzuten baitzien. Zur eta lur, honela zioten: “Mintzo direnok, ez ote dira denak galilearrak? Nola daiteke, bada, guretako bakoitzak bere jatorrizko hizkuntzan horie entzutea?. Baditugu gurekin partiar, mediar nahiz elamdarrak...”

(Elizen arteko Biblia, Itun Berria, Eginak 2, 1-8)

“Eguzkiaren azpian diren nazio guztietatik etorriak”... Ba ote zen han euskaldunik, galiziarrik edo laponiarrik? Hala izan ez eta ere, berdin da. Baina polita izango litzateke jakitea zer gertatu zen han apostoluek beren hizkuntzan, galileeraz hain zuzen, egin eta galilearrak ez zirenek mezua bakoitzak bere hizkuntzan hartzeko bat-bateko itzulpenik gabe: Mesopotamiakoak mesopotamieraz, Kapadoziakoak kapadozieraz e.a. Ez jakin. Zer jan behar ote da horrelakorik lortzeko? Hori ere ez dakigu.

Han gertatutakoa edo hango ahalegin haiek hurrengorik, jarraipenik ez izana ere... Tamalgarria? Bai batetik. Ondo pentsatuz gero, hala ere, lehen aipatutako egin-kizun guztietako bat bera ere ez genuke izango gaur egun, eta hori ere ez komeni. Abortuaren alde edo kontra egon, EIZIERik ez genuke izango, ez zen jaioko eta.

De Babel a EIZIE pasando por Pentecostés

En este artículo, de claro contenido metafórico, se mencionan dos pasajes de la Biblia. El primero de ellos, perteneciente al Antiguo Testamento, para mostrar como surgió la necesidad de la traducción, y, por lo tanto, de EIZIE y demás asociaciones análogas, así como de otras profesiones asociadas con las lenguas y la traducción. Se trata del episodio de la torre de Babel.

El segundo pertenece al Nuevo Testamento y cuenta cómo el día de Pentecostés un ruido venido del cielo hizo que todos los allí reunidos, llegados de todas las naciones, comenzaran a entender, cada uno en su propia lengua, el mensaje divino, de boca de personas que se suponía no sabían aquellos lenguajes. De haber tenido continuidad aquel hecho, actualmente no existiría la profesión de traductor y EIZIE no habría llegado ni siquiera a nacer.

De Babel à EIZIE en passant par Pentecôte

Dans cet article, au clair contenu métaphorique, deux passages de la Bible sont évoqués. Le premier d'entre eux, appartenant à l'Ancien Testament, pour montrer comment apparut la nécessité de la traduction et, par voie de conséquence, de EIZIE et d'autres associations analogues, ainsi que d'autres professions associées aux langues et à la traduction. Il s'agit de l'épisode de la Tour de Babel.

Le second est extrait du Nouveau Testament et raconte comment le jour de la Pentecôte, un bruit venu du ciel fit que tous ceux qui étaient rassemblés là, venus de toutes les nations, commencèrent à comprendre, chacun dans sa propre langue, le message divin, de la bouche de personnes qui étaient supposées ne pas connaître ces langues. Si ce phénomène avait persisté, la profession de traducteur n'existerait pas à l'heure actuelle et EIZIE n'aurait jamais vu le jour.

From Babel to EIZIE by way of the Pentecost

This article, which is obviously metaphorical, mentions two passages of the Bible. The first, from the Old Testament, shows how the necessity for translation arose and, as a result, the necessity for the Association of Translators, Correctors and Interpreters of the Basque Language (Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpreteen Elkarte, EIZIE) and other similar associations, as well as for other professions having to do with languages and translation. This is the story of the tower of Babel.

The second passage is from the New Testament and tells how on the day of the Pentecost, a sound from Heaven caused all the people gathered there, from all nations, to begin to understand the divine message, each in his own language, from the mouths of people that supposedly did not know those languages. Had that situation continued, there would be no need today for the profession of translator and EIZIE would never have been formed.